

Ὁ ρόλος τῆς θρησκευτικῆς πίστεως

στὴν ἀντιμετώπιση τῆς ἀσθένειας

Τὰ τελευταῖα χρόνια μελετᾶται ὅλο καὶ περισσότερο στὶς ἀνεπτυγμένες χώρες ἡ σχέση μεταξύ θρησκευτικότητας καὶ ἰατρικῆς, στὰ πλαίσια τῆς ἀναζήτησης νέων θεραπευτικῶν προσεγγίσεων γιὰ τὴν ἀνακούφιση τῶν ἀσθενῶν.

Εἰσαγωγή

Ἡ πνευματικότητα τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὴ πού ἀναφέρεται σέ θρησκευτικὲς ἐνέργειες στὰ πλαίσια μιᾶς ὀργανωμένης θρησκευτικῆς κοινότητας, ὑπάρχουν ἐνδείξεις ὅτι σχετίζεται ὄχι μόνο μέ τὴν ἔκβαση προϋπάρχουσας νόσου, ἀλλὰ καὶ τὴν κατάσταση τῆς ὑγείας ἑνὸς ἀνθρώπου γενικότερα. Στὸ ἀντίθετο ἄκρο, εἶναι εὐρέως γνωστό, ὅτι σέ περιπτώσεις στείρας καὶ φανατικῆς προσήλωσης σέ θρησκευτικὲς πεποιθήσεις, καὶ ἰδίως σέ αἰρέσεις πού ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ σύγχρονες θεραπευτικὲς στρατηγικὲς, ὅπως ἡ ἄρνηση μεταγγίσης αἵματος στοὺς μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, μπορεῖ νά ἔχουν ἀκόμη καὶ μοιραία κατάληξη γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ ἀσθενῆ. Παρὰ τὸ γεγονός, ὅμως, ὅτι πολλοὶ γιατροὶ δέν τίς ἐμπιστεύονται, ἡ θρησκεία καὶ ἡ πνευματικότητα φαίνεται ὅτι ὑπηρετοῦνται στὴν καθημερινὴ ἰατρικὴ πρακτικὴ, ὡς σημαντικὰ θεραπευτικὰ βοηθήματα.

Ἡ σχέση θρησκείας καὶ ἰατρικῆς στὴν πορεία τοῦ χρόνου

Ἡ στενὴ σχέση μεταξύ θρησκείας καὶ ἰατρικῆς ἐμφανίζεται σέ πολλοὺς λαοὺς. Ἀρχικά, στὴ μακρὰ διαδρομὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπῆρχαν περίοδοι πού τὸ ἴδιο πρόσωπο ἀσκοῦσε τὴν ἰατρικὴ παράλληλα μέ τὴν πνευματικὴ ἐξουσία. Αἰῶνες ἀργότερα, ἡ σχέση πνευματικότητας καὶ ἰατρικῆς φάνηκε ὅτι ἦταν μεγαλύτερη στό Χριστιανισμό, σέ σύγκριση μέ ἄλλες θρησκείες. Ἐπίσης, πολλὰ εἶναι τὰ παραδείγματα θαυμάτων πού σχετίζονται μέ ἴαση σοβαρῶν ἀσθενειῶν στὴν Καινὴ διαθήκη: «Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς, ἦλθε παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβάς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ, καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλοὺς, τυφλοὺς, κωφοὺς, κυλλοὺς καὶ ἑτέρους πολλοὺς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς, ὥστε τοὺς ὄχλους θαυμάσια βλέποντας κωφοὺς ἀκούοντας, ἀλάλους λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς, χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας, καὶ

Τοῦ κ. Ἰωάννου Στεφανογιάννη
Συγγραφέως – Μοριακοῦ Ἐρευνητοῦ

ἐδόξαζον τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ». (Μαθ. 15,29)

Τὸ ποσοστὸ τῶν θρησκευομένων ἀτόμων σέ διάφορες χώρες τοῦ κόσμου εἶναι σχεδόν ἀδύνατο νά ὑπολογιστεῖ. Εἰδικὰ στὴν Ἑλλάδα, σχεδόν τὸ 100% τοῦ πληθυσμοῦ δηλώνει ὅτι ἀνήκει σέ κάποιο θρήσκευμα, μέ τὸ συντριπτικὸ ποσοστὸ νά τάσσεται ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐνῶ εἶναι ἄγνωστη ἡ ἀναλογία αὐτῶν πού παρακολουθοῦν τακτικὰ θρησκευτικὲς λειτουργίες. Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι ἀπὸ τοὺς 300 οἰκογενειακοὺς γιατροὺς πού ρωτήθηκαν τὸ 1996 στό συνέδριο τῆς Ἀμερικανικῆς Ἐταιρείας Οἰκογενειακῆς Ἰατρικῆς, ποσοστὸ 90% δήλωσαν πεπεισμένοι ὅτι ἡ θρησκευτικὴ πίστη μπορεῖ νά βοηθήσει σοβαρὰ στὴν ἀντιμετώπιση πολλῶν νόσων, ἐνῶ τὸ 50% ἀνέφερε ὅτι πιστεύει ὅτι οἱ προσευχῆς τῶν συγγενῶν καὶ φίλων μποροῦν νά βοηθήσουν τοὺς ἀσθενεῖς, ὥστε νά βελτιωθεῖ ἡ ὑγεία τους! Ἄν ὑπολογίσουμε, μάλιστα, ὅτι τὰ ποσοστὰ αὐτὰ παρατηροῦνται στὴν Ἀμερικὴ, μιὰ χώρα μέ μεγάλο εὖρος θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, μποροῦμε ἄφοβα νά κάνουμε τὴν ἐκτίμηση ὅτι στὴ χώρα μας, πού δέν ὑπάρχουν ἐπιστημονικῶς τεκμηριωμένα στοιχεῖα, τὰ ἀποτελέσματα θά εἶναι ἀκόμη πιό ἐντυπωσιακά.

Ἡ ἐνεργὸς θρησκευτικὴ ζωὴ καὶ ἡ ἀσθένεια

Ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ τῶν ἀτόμων σέ διάφορες θρησκευτικὲς δραστηριότητες, ὅπως γιὰ παράδειγμα ἡ παρακολούθηση θρησκευτικῶν τελετῶν (λειτουργίας, κηρυγμάτων κλπ.) ἢ ἡ συμμετοχὴ σέ κοινωνικὲς δραστηριότητες, κυρίως φιλανθρωπικὲς, πάντα στὰ πλαίσια μιᾶς ὀργανωμένης θρησκευτικῆς κοινότητας, ἔχει ἀποδειχθεῖ σέ πολλές μελέτες ὅτι ἀλληλεπιδρᾷ θετικὰ μέ τὸ φαινόμενο τῆς νόσου. Παρακάτω παρατίθενται ἀναλυτικὰ στοιχεῖα ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν γιὰ συγκεκριμένα νοσήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν δη-

μοσιευθεί σέ διεθνῶς ἀναγνωρισμένα ἰατρικά περιοδικά ἢ βιβλία.

Ἐνίσχυση ἀνοσοποιητικοῦ συστήματος: Σέ ἔρευ-
να πού ἀφοροῦσε σέ 1.718 ἡλικιωμένα ἄτομα, διαπιστώ-
θηκε ὅτι ὅσοι παρακολουθοῦσαν θρησκευτική λειτουργία
τουλάχιστον μιά φορά τήν ἐβδομάδα εἶχαν 30% λιγότερες
πιθανότητες νά ἐμφανίσουν λοιμώξεις, ἐνῶ οἱ τιμές τῶν
βοηθητικῶν κυττάρων τοῦ ἀνοσοποιητικοῦ συστήματος πα-
ρουσιάστηκαν αὐξημένες.

Κατάθλιψη: Σέ σχετική μελέτη πού ἔχει δημοσιευθεῖ
καί ἀναφέρεται σέ 87 ἄτομα ἄνω τῶν 60 ἐτῶν, ἔχει δειχθεῖ
ὅτι, ὅσο πιο θρησκευόμενοι ἦταν οἱ ἀσθενεῖς, τόσο πιο σύ-
ντομα ἀπαλλάσσονταν ἀπό τό πρόβλημα τῆς κατάθλιψης.

Ἄρτηριακή πίεση: Σέ ἔρευνα τοῦ 1998, διαπιστώθηκε
ὅτι τά ἄτομα πού παρακολουθοῦσαν τακτικά κάποια θρη-
σκευτική λειτουργία ἢ μελετοῦσαν τή Βίβλο καθημερινά,
εἶχαν σημαντικά μικρότερη ἄρτηριακή πίεση, σέ σχέση μέ
ἐκείνους πού ἀπεῖχαν ἀπό τίς συγκεκριμένες δραστηριότη-
τες. Ἐπίσης, ἄλλη ἔρευνα πού ἀναφερόταν στήν ἐπίδραση
ποικίλων παραμέτρων τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς, ἔδειξε ὅτι
εἰδικά οἱ θρησκευόμενες γυναῖκες διέθεταν χαμηλότερα
ἐπίπεδα ἄρτηριακῆς πίεσης, σέ σύγκριση μέ τόν ὑπόλοιπο
πληθυσμό.

Ἄλκοολισμός: Σέ πολλές χῶρες εἶναι συχνό τό φαι-
νόμενο ἀτόμων τά ὁποῖα ἀνήκουν σέ θρησκευτικές κοινό-
τητες, κυρίως Χριστιανικές, νά προσεύχονται μέ σκοπό τήν
ἀπαλλαγή ἑνός μέλους τῆς κοινότητος ἀπό συγκεκριμένη
νόσο ἢ ἐπιβλαβῆ συνήθεια. Σέ μελέτη πού ἀφοροῦσε στήν
ἐπίδραση τῆς προσευχῆς ἀπό ὑγιεῖς ἐθελοντές ὑπέρ πα-
σχόντων ἀλκοολικῶν, διαπιστώθηκε ὅτι ἡ προσευχή τους
δέν ἀπέφερε ἀξιοπρόσεκτο κλινικό ἀποτέλεσμα. Ἀντίθετα,
ἡ προσευχή ἐκ μέρους τῶν ἰδίων τῶν πασχόντων, εἶχε ὡς
ἀποτέλεσμα τή μικρή μείωση τῆς κατανάλωσης ἀλκοόλης
μετά ἀπό περίπου 3 μήνες.

Νοσηλεία στό νοσοκομεῖο: Σέ ἐξειδικευμένη μελέτη
πού ἔγινε τό 1999, ἀποδείχθηκε ὅτι τά ἄτομα πού ἐκκλη-
σιάζονταν τουλάχιστον μιά φορά τήν ἐβδομάδα, εἶχαν λι-
γότερες εἰσαγωγές στό νοσοκομεῖο γιά ὀξείες καταστάσεις,
καθώς καί ὅτι σέ περίπτωση νοσηλείας τους ὁ ἀριθμός τῶν
ἡμερῶν νοσηλείας ἦταν σημαντικά μικρότερος, συγκριτι-
κά μέ ἄτομα ὁμοῖας ἡλικίας τά ὁποῖα δέν ἐκκλησιάζονταν.
Ἐπιπλέον, ἡ μελέτη ἔδειξε ὅτι τό κόστος φροντίδας ὑγείας
τῶν ἀτόμων πού ἐκκλησιάζονται, εἶναι μικρότερο ἀπό τό
μέσο ὄρο τοῦ γενικοῦ πληθυσμοῦ.

Θνητότητα: Ἐχει δειχθεῖ σέ ἐξειδικευμένες ἔρευνες
στήν Ἀμερική ὅτι τά ἄτομα πού παρακολουθοῦσαν τακτικά
θρησκευτικές τελετές παρουσίαζαν χαμηλότερη θνητότητα,
σέ σύγκριση μέ τά ἄτομα πού δέν τό ἔπραταν. Πιστεύεται,
ὁμως, ὅτι στό γεγονός αὐτό παίζουν ρόλο ἐπιπλέον καί διά-
φοροι ἀδιευκρίνιστοι ψυχολογικοί παράγοντες.

Ἡ θρησκευτικότητα τῆς μητέρας

Ἡ θρησκευτικότητα τῶν μητέρων φαίνεται ὅτι ἐπηρε-
άζει θετικά τήν ψυχοσωματική ἐξέλιξη τῶν παιδιῶν. Ἐχει
παρατηρηθεῖ σέ εἰδικές μελέτες, ὅτι οἱ νέοι τῶν ὁποίων οἱ
μητέρες παρακολουθοῦσαν συχνά θρησκευτικές λειτουργί-
ες, ἦταν γενικά εὐχαριστημένοι ἀπό τήν ποιότητα τῆς ζωῆς
τους, συμμετεῖχαν ἐνεργά στίς δραστηριότητες τῆς οἰκογέ-
νειάς τους, ἐπέλυναν ἱκανοποιητικότερα προβλήματα πού
σχετίζονταν μέ τήν ὑγεία καί εἶχαν μεγαλύτερη ὑποστήριξη
ἀπό τούς φίλους τους, συγκριτικά μέ παιδιά μητέρων πού
δέν ἀσχολοῦνταν καθόλου μέ τή θρησκεία.

Ὁ ρόλος τῆς προσευχῆς

Σέ βιβλίο τοῦ Ἀμερικανοῦ Λ. Ντόσει, πού ἐκδόθηκε τό
1993, περιγράφονται περισσότερα ἀπό 300 πειράματα μέ τή
χρήση προσευχῆς. Οἱ περισσότερες ἀπό τίς μισές μελέτες,
ἔδειξαν ὅτι ἡ προσευχή μετέβαλε, σέ στατιστικά σημαντικό
βαθμό, τά θεραπευτικά ἀποτελέσματα στούς ἀσθενεῖς πού
ἐλέγχθηκαν.

Ὁ ρόλος τῆς πνευματικότητας

Ἡ ἐκτίμηση τοῦ ρόλου τῆς πνευματικότητας δίνει τή
δυνατότητα στό θεράποντα νά κατανοήσει σέ βάθος τόν
ἀσθενή καί τίς ἀνάγκες του. Ὁ θεράπων ἰατρός μπορεῖ νά
χρησιμοποιήσει πολλές θεραπευτικές στρατηγικές βασιζό-
μενες στήν πνευματικότητα. Ἐπίσης, οἱ ἔρευνες δείχνουν
ὅτι ὁ βαθμός πνευματικότητας τοῦ γιατροῦ μπορεῖ νά ἐπη-
ρεάσει τό θεραπευτικό ἀποτέλεσμα.

Οἱ θρησκευτικές πεποιθήσεις τῶν γιατρῶν

Σέ πρόσφατη μελέτη φάνηκε ὅτι οἱ θρησκευτικές πε-
ποιθήσεις τῶν γιατρῶν δέν διαφέρουν ἀναλογικά ἀπό αὐτές
τοῦ γενικοῦ πληθυσμοῦ. Ἐπίσης, στήν ἴδια μελέτη δείχθη-
κε ὅτι ὅσο πιο θρησκευόμενος ἦταν ὁ ἄρρωστος, τόσο πε-
ρισσότερο θά ἐπιθυμοῦσε νά γνωρίζει, νά μοιράζεται ἀλλά
καί νά συμμετέχει σέ θρησκευτικές δραστηριότητες μαζί μέ
τό γιατρό του.

Ἡ πνευματικότητα στήν καθημερινή ἰατρική πράξη

Σύμφωνα μέ τήν ἄποψη πολλῶν συγγραφέων, ὁ θε-
ράπων ἰατρός θά πρέπει νά προσδιορίζει ἀπό τήν ἀρχή τή
σχέση τοῦ ἀσθενῆ μέ τή θρησκεία, ἐνῶ εἶναι προτιμότερο
νά τήν καταγράφει στό ἱστορικό του. Τό γεγονός αὐτό εἶναι
χρήσιμο νά γίνεται, ὥστε νά ἀντληθεῖ τό μέγιστο δυνατό
ὄφελος ἀπό τήν πνευματικότητα τοῦ ἀσθενῆ καί τή σχέση
του μέ τή θρησκεία, ἀφοῦ, ὅπως δείχθηκε νωρίτερα, ὁ ρό-
λος της ἔχει πολλά εὐεργετικά στοιχεῖα γιά τή γενικότερη
πορεία τῆς ὑγείας καί τῆς ἀνάρρωσης ἑνός ἀτόμου.

Συμπεράσματα

Οἱ ἐπιστήμονες πιστεύουν ὅτι ἡ θρησκεία καί ἡ πίστη
προάγουν τήν ὑγεία καί βοηθοῦν στήν καταπολέμηση τῆς
νόσου, μέσω τῆς αὐξημένης κοινωνικῆς ὑποστήριξης, τῆς
βελτίωσης τῆς ἱκανότητας ἀντιμετώπισης τῆς νόσου, ἀλλά
καί τῆς ἀνάπτυξης θετικῆς εἰκόνας πού ἔχουν οἱ ἴδιοι οἱ
ἀσθενεῖς γιά τόν ἑαυτό τους. Ἀκόμη, ἡ σχέση μέ τή θρη-
σκεία εἶναι πιθανό νά δρᾷ ἀνασταλτικά σέ συνήθειες πού
βλάπτουν τήν ὑγεία, ὅπως εἶναι τό κάπνισμα καί ἡ χρήση
ναρκωτικῶν οὐσιῶν. Σήμερα, ἀκόμη καί ἂν ἐπιχειρεῖται
ἀπό πολλούς ἡ ἰσοπέδωση κάθε ἀξίας, οἱ θεράποντες για-
τροί θεωρεῖται ὅτι ἔχουν δικαίωμα ἢ καί ὑποχρέωση νά ἀνα-
γνωρίσουν τόν δυναμικό θεραπευτικό ρόλο τῆς πνευματι-
κότητας καί τῆς θρησκευτικότητας στήν ὑγεία τῶν ἀσθενῶν,
ἀλλά καί στήν θεραπεία τῶν νόσων, δημιουργῶντας ἕνα
εἶδος συμμαχίας μέ τίς ἐσωτερικές πεποιθήσεις τῶν ἀτόμων
πού πάσχουν.

Οἱ ἐρωτήσεις σχετικά μέ τίς μεταφυσικές ἀπόψεις τῶν
ἀσθενῶν, ἀλλά καί ὁ ρόλος πού διαδραματίζουν στή ζωή
τους, θά πρέπει πιθανότατα νά ἀποτελοῦν τμήμα τοῦ ἱατρι-
κοῦ ἱστορικοῦ, ἀσφαλῶς μετά τή συγκατά-
θεσή τους, ἐνῶ οἱ ἀπαντήσεις θά πρέπει νά
καταγράφονται μέ ἀκρίβεια καί νά χρησιμο-
ποιοῦνται γιά τήν ψυχοσωματική τους ἐνί-
σχυση στόν ἀγῶνα πού δίνουν ἀπέναντι σέ
κάθε μικρή ἢ μεγάλη νόσο.

